Työterveyslaitos

LAUSUNTO

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

11.11.2015

tyv@eduskunta.fi

S-posti 4.11.2015, kuulemistilaisuus torstaina 12.11.2015 klo 12.15

HE 88/2015 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI VÄHITTÄISKAUPAN SEKÄ PARTURI- JA KAMPAAMOLIIKKEEN AUKIOLOAJOISTA ANNETUN LAIN KUMOAMISESTA JA SOPIMATTOMASTA MENETTELYSTÄ ELINKEINOTOIMINNASSA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Työterveyslaitos toteaa lausuntonaan vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista työsuojelun kannalta kunnioittavasti seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annettu laki. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskittymässä toimivan pienyrittäjän oikeudesta pitää liikkeensä suljettuna yhtenä päivänä viikossa.

Esityksen tavoitteena on vapauttaa vähittäiskauppojen sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajat ja poistaa tarve aukioloja koskeviin poikkeuslupiin sekä säilyttää kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskittymässä toimivan pienyrittäjän oikeus yhteen vapaapäivään viikossa.

Tässä lausunnossa aukioloaikojen laajennusta tarkastellaan työterveyden ja työturvallisuuden näkökulmasta. Mikäli vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annettu laki kumotaan, Työterveyslaitos katsoo tärkeäksi kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin: 1) epätyypillisten työaikojen ja viikonlopputyön vaikutuksiin sosiaaliseen elämään, 2) työaikojen ja palautumisen suhteeseen, 3) yksintyöskentelyyn.

1) Epätyypilliset työajat (esim. varhaiset aamuvuorot, iltavuorot ja yötyö) ja viikonloppuihin tai pyhäpäiviin sijoittuvat työvuorot merkitsevät eritahtisuutta perheen ja muun sosiaalisen elämän toimintojen kanssa. Työvuorosuunnittelussa on tärkeää että työntekijä voi vaikuttaa omiin työaikoihinsa ja suunnitella elämäänsä. Työpaikkojen toiminnassa ja työsuojeluvalvonnassa tulee erityisesti kiinnittää huomiota työvuorolistojen tiedossa oloon työehtosopimuksen mukaisesti (vähintään kaksi viikkoa) ennen työvuorojaksojen alkua ja yhtenäisiin vapaajaksoihin (esimerkiksi mahdollisuus vähintään kahteen vapaaseen viikonloppuun kuukaudessa).

Työterveyslaitos
Topeliuksenkatu 41 a A, 00250 Helsinki, puh. 030 4741, faksi 030 474 2779, Y-tunnus 0220266-9, www.ttl.fi

2) Vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloaikojen vapauttamisessa on otettava huomioon vaikutukset työaikakuormitukseen ja palautumiseen. Palautumisen kannalta on varmistettava, ettei aukioloaikojen laajeneminen johda yksittäisillä työntekijöillä ylipitkiin viikkotuntimääriin. Keskimääräisen kokonaistyöajan tulisi työn kuormittavuuden näkökulmasta säilyä korkeintaan 48 tunnin mittaisena kun mukaan lasketaan rahana korvattava ylityö ja myös työ, jota ei korvata rahana tai vapaana. Peräkkäisiä työpäiviä ei tulisi olla enempää kuin kuusi ja yksittäisiä vapaapäiviä tulee välttää. Lisäksi suositellaan huomioimaan työvuorojen ajoittuminen varhaisten aamuvuorojen, myöhäisten iltavuorojen ja erityisesti yötyön ja lyhyiden vuorovälinen määrän osalta jottei yksittäiselle työntekijälle kerry useita kuormittavia työvuoroyhdistelmiä tai peräkkäisiä työvuoroja epätyypillisiin aikoihin. Työterveyslaitos pitää hyvänä että pienyrittäjien mahdollisuus yhteen vapaapäivään viikossa säilytetään.

3) Yksintyöskentely myöhään illalla ja yöllä lisää asiakasväkivallan tai muiden äkillisten häiriötilanteiden todennäköisyyttä. Työterveyslaitos suosittelee että yksintyöskentely ilta- ja yöaikaan pyrittäisiin minimoimaan ja ellei se ole mahdollista, niin työntekijöille tulee järjestää koulutusta selkeistä toimintamalleista ja tarjota henkilökohtainen hälytyslaite (esim. rannehälytin) vartijan kutsumiseksi paikalle sekä mahdollisuus jälkihoitoon työterveyshuollossa huomioiden fyysiset ja henkiset vammat.

Lopuksi Työterveyslaitos suosittaa että vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisen vaikutuksia työntekijöiden terveyteen ja hyvinvointiin seurataan työterveyshuolloissa. Erityisesti on huomioitava, että työaikojen kuormituksen arviointi sisältyy työnantajan velvollisuuksiin (Laki työturvallisuuslain muuttamisesta 2013). Lisäksi Työterveyslaitos haluaa tuoda esille että Työterveyslaitoksen työaikajärjestelyjä koskevia suosituksia voidaan hyödyntää myös vapautettuja aukioloaikoja vastaavien työaikojen suunnittelussa http://www.ttl.fi/fi/tyohyvinvointi/tyoaika/suosituksia_tyovuorojen_suunnitteluun/sivut/default.aspx.

Antti Koivula
pääjohtaja

Annina Ropponen
erikoistutkija, dosentti